

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103 Telephone: 431-6344

Lietuvos Laisvės Kovos Metai
LIII. Rugsėjis — September 11, 1968 Nr. 94

ILIUSTRUOTAS TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

RUMUNIJOS BŪKLĖ

SOVIETAI SPAUDŽIA, BET NETURI PRIEŽASTIES PULTI

"Nėra jokio pasiteisinimo, kurį galima būtų priimti, nėra jokio motyvo, kuriam galima būtų bent akimirksnį pritariti, kad sutikus su karine intervencija į brolišką socialistinę šalį" -- pareiškė Rumunijos kompartijos vadas ir visos šalies valdovas Nicolae Ceausescu masiniame mitinge, sušauktam kitą rytą po Čekoslovakijos okupacijos. Visi rumunai, iš šalies žiūrint, visa širdimi jam pritarė. Dėl to, kad jo pastangos atsikratyti Maskvos globos viso krašto buvo su-tiktos lygiai su tokiu pat pasitenkinimu kaip Dubčekas Čekoslovakijoje. Tačiau tarp abiejų yra ir didelis skirtumas.

Dubčekas siekė Čekoslovakijos režimą su-žmoninti, Ceausescu yra beveik 'stalinistas'. Šių metų vasario mėn. potvarkiu visi Rumunijos piliečiai yra įpareigoti policijai pranešti apie

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

kiekvieną savo pokalbį su užsieniečiu, kurie, tie-sa, gali laisvai važinėti po visą kraštą, bet turi gyventi tik jiems skirtuose viešbučiuose.

Nesusipratimus su so-vietais, panašiai kaip Čekoslovakijoje, iššaukė vi-sų pirma ūkiniai klau-simai. Pagal sovietų no-rą Rumunija turėjo ir toliau likti žemės ūkio kraštu ir naftos tiekė-ju. Tuo tarpu jos vadai norėjo pramonės. Fab-rikus įsitaisyti Rumu-nijai, lygiai taip pat kaip ir Čekoslovakijai, padė-ti galėjo tik Vakarai. Už tat jau prieš 10 metų Ru-munijos režimas pradė-jo tolintis nuo sovietų bloko ieškodamas pre-kybos ryšių ir svarbiau-sia kreditų vakaruose. 1960 metais beveik 80% visos Rumunijos preky-bos buvo su sovietiniu bloku, šiais metais be-

veik 50% visų prekių mai-nų buvo jau su Vakarais. Vakarų Vokietija po So-vietų Sąjungos yra svar-biausias Rumunijos pre-kybos partneris.

Krašto viduje Rumuni-jos komunistai siekė su-lieti savo partiją su ad-ministracija. Aukščiau-sias partijos vadas aps-krityje yra kartu ir ap-skrities viršininkas ar burmistras. Partijos vir-šūnėse yra dar ir senų stalinistų kruvinomis rankomis ir rusofilų, tačiau nūdien jie baigia mi išstumti į mažiau reikšmingas vietas.

Rumunų siekimas ne-priklausomybės yra Maskvai taip pat nemalo-nus kaip Čekoslovakijos, tačiau pastaroji ir poli-tiniai, ir strateginiai ir ūkiškai yra daug svar-besnė. Dėl to sovietai ligi šiol galėjo būti ru-munams atlaidesni. Juo labiau, kad ligišiolinis ne-populiarumas neleido jam per daug atsipalai-duoti nuo Sovietų Sąjun-gos. Jis galėjo būti la-bai greitai nuverstas. Tai jausdama, kompar-tija siekė kur tik gali-ma dengtis tautiškuo skraite. Tas užsimoji-mas sėkmingai pasibai-gė tik su Čekoslovakijos okupacija. Rumunai įsi-tikino, kad šiuo metu jiems yra prieinamas tik komunistinis reži-mas. Ko dar galima siekti, lieka tik tai, kad jis būtų tautiškas.

Nacionalizmas Rumu-nijoje gana jautrus klau-simas. Dėl to, kad kas penktas iš 19 milijonų Rumunijos piliečių kal-ba nerumuniškai. Toje valstybėje gyvena net 14 tautybių, kurios dažnai laikosi vienoje vietovė-je. Didžiausią mažumą sudaro vengrai, kurių 2 milijonai Rumunijai ati-teko pagal 1947 metų sutartį su Vengrijos sep-tynių kalnų (Siebenbuer-geo) provincija. Iš ki-tos pusės beveik du mi-lijonai rumunų gyvena prie Sovietų Sąjungos pri-skirtoje Besarabijos srityje, su kurios nete-kimu net Rumunijos ko-munistai nenori iki da-bar sutikti.

Nacionalizmas ar tiks-liau šovinizmas yra taip išsibujojęs rumunų tar-pe, kad dar visai nese-niai minios žmonių grū-dosi į kinas pažiūrėti 1932 metais susukto fil-mo: "Tarzanas - bež-džionžmogis" dėl tos pa-prastos priežasties, kad vyr. vaidmenį ten vaidi-na amerikiečių plauki-kas Johny Weissmu-eller, kuris buvo ... gi-męs Rumunijos Temeš-varo miesto vokiečių gy-venamam priemiestyje Freidorf.

Siekdamas popularu-mo Ceausescu kalba la-bai drąsiai, tačiau prak-tiškai nedaro nieko to-kio, kas sovietus galėtų

Prie Laisvės Statulos padėdant vainiką kalba prel. J. Balkūnas. Iš kairės: Helen Kulber, A. Reventas, prel. J. Balkūnas, E. Vakselienė, dr. K. Valiūnas -- Vliko pirm., gen. konsulas A. Simutis, inž. E. Bartkus -- ALT pirm., Aleksandras Vakselis -- Seimui rengti vykdomasis vicepirm.

R. Kisieliaus nuotrauka

PLB SEIMAS NEW YORKE

EMILIJA ČEKIENĖ

menimis". Iš tų kūrinių ištraukas skaitė I. Vėblaitienė ir akt. V. Žukauskas. Tačiau nė vie-nas laureatų premijų at-siimti neatvyko.

Taip pat čia dalyvavo seniausias lietuvių ra-šytojas M. Vaitkus, ku-ris paskaitė iš savo labai gausios kūrybos keletą poezijos kūrinių. Malo-nu buvo išgirsti skaitant kūrinius H. Nagį iš Mon-trealio ir M. Katiliškį iš Chicagos.

Išskirtinai pasirodė vis naujo, jautriai ir gi-liai išmingančio žodžio poetas B. Brazdžionis, atvykęs iš Los Angeles, pareikšdamas, kad jis prabilo šios dienos po-eto kovotojo žodžiais. Ir jis prabilo sodriu poetiš-ku žodžiu atvaizduoda-

mas visą žmonijos žiau-rią gyvenimo tikrovę.

Antroje programos da-lyje buvo kamerinės mu-zikos koncertas, išpil-domas smuikininko I. Vasyliūno, pianisto V. Vasyliūno, klarnetisto D. Mott ir fagotisto V. Rastonio.

Koncertas prasidėjo trumpu Čiurlionies pre-liudu, parašytu fortepi-jonui ir V. Jakubėno pri-taikytu smuikui. Čia pa-sigirsta fortepijono ly-gūs ritmai -- lyg laiko tek-mė nužymi gyvenimo monotonią, o smuiko me-lodijos pilnos resignaci-jos, vilčių, ryžto ir lau-kimo. Tai kančia geni-jaus, genijaus pastangos išsiveržti iš uždarmo-kaimo, vienišio, mies-telio ar dvaro. Pirmoji kova už savo muzikinę

(Nukelta į 5 psl.)

MISS LITHUANIA 1968

Clevelandietei Daliai Orantaitei, PLB seimo bankete išrinktai "Miss Lithuania" uždedamas gintaro vainikas.

R. Kisieliaus nuotrauka

JAUNŲJŲ DAINININKŲ KONKURSO DALYVIAI

Tradicinis Dirvos jaunųjų dainininkų konkursas - koncertas įvyks rugsėjo 28 d. Clevelande. Konkurso aukščiausias tikslas yra iškelti mūsų pri-augančios dainos jėgas, jas premijomis paremti ir sudaryti bent minimalias materialines sąly-gas toliau tobulintis. Šio konkurso laimėtojai būna kviečiami koncertams ir tie kvietimai jauniems dainininkams duoda progos arčiau susiristi su lie-tuvių kolonijomis.

Dainininkų turime nemaža, tačiau vis dėlto rei-kalingas jaunesniųjų prieauglis. Reikia remti jau-nimą, kuris turi pasiryžimą studijuoti dainavimą.

Nuo Dirvos Nr. 89 pradėjome skelbti daininin-kes, pareiškusias norą Dirvos konkurse dalyvauti.

ASTRA VILIJA BUTKUTĖ, iš Woodhaven, N.Y., lyrinis sopranas, dainavimo mokosi pas operos solistę Vincę Jonuškaitę-Leskaitienę ir yra laimėjusi pirmą vietą C.Y.O. dainavimo varžybose. Dažnai dainuoja lietuvių ir amerikiečių parengi-muose.

PIRMASIS RATAS (5) ALEKSANDRAS SOLŽENICINAS

KĄ PASAKYS STALINAS?

Bobinas nutilo, visą savo dėmesį nukreipęs į cigaretę. Jis buvo patenkintas atsikirtęs ministrui ir sėdėjo ramiai patogiam fotelyje. Vienintelis jo apgailestavimas buvo, kad jis atsiskaitė nuo ministro pasiūlytos cigaretės.

Abakumovas pasitiko popieriuose:

-- Inžinierius Bobinas! Tai jūs vadovaujate žodžio analizatoriaus ieškojimams.

-- Taip.

-- Aš jus prašau atsakyti labai tiksliai: kada analizatorius pradės veikti?

Bobinas suraukė antakius.

-- Tai šis tas naujo. Ar nėra labiau už mane kvalifikuoto asmens kuriam galėtumėte pastatyti šį klausimą?

-- Aš noriu iš jūsų asmeniškai sužinoti. Ar jis bus paruoštas vasario mėnesiui?

-- Vasariui? -- Jūs juokaujate! Prileiskime gal už šešių mėnesių. O gal ir už metų.

Ministras jautėsi pri-trenktas. Jis drebėjo pagalvodamas apie savo

ūsoto viršininko pyktį. Tad dar kartą paklausė:

-- Bobinai, aš prašau gerai apsvarstyti žodžius. Jei galima greičiau padaryti, sakykit man, kokiom priemonėm?

-- Greičiau? Nieko nebus.

-- Kodėl gi, kas per priežastys? Kas trukdo? Sakykit man, nebijokit. Pasakykit jo vardą ir, nežiūrind koks būtų jo laipsnis, aš nuplėšiu jam antpečius.

Bobinas atsilošė ir pasižiūrėjo į lubose nupieštas nimfas.

-- Tas darbas jau tęsiasi pustrėčių metų, kai jums terminas baigti buvo duotas vieneri mėnesiai, -- pasakė ministras.

Bobinas pasiūsiuše:

-- Štai kaip... Mums davė terminą? Ką jūs suprantate apie mokslą? Mums davė terminą? Jūs tegalvojate tik apie išakymus, kai jus reikia priešais save ramų žmonių, laisvų, gerai pavaldintų. Visi žino, kad mes stengiamės pagaminti Stalinui slaptą telefoną ir kad Stalinas

asmeniškai suinteresuotas, kad darbas greičiau būtų baigtas. Ir net tokiam svarbiam darbui jūs negalite mums duoti užtenkamai medžiagų. Dažnai mes esame reikalingi kondensatorių, kurių neturime, kartais lempų, kurios yra blogos rūšies. Kokia mizerija! Tai gėda! Jūs klausiate kas kaltas? Ar jūs pagalvojote apie visus tuos žmones kurie dirba institute? Jie visi dirba dėl jūsų po dvylika ir daugiau valandų per dieną ir jūs teduodate mėsą tik vyriausiam inžinieriui. Jiems buvo pažadėta leisti pasimatyti su giminėmis kartą per mėnesį ir jūs neleidziate net kartą per metus. Ar jūs galvojate, kad tai padeda moralei? Jūs, gal būt, neturite užtenkamai automobilių kaliniams vežioti? Režimas! Tas režimas jums suka galvą ir greit jūs išeisite iš proto. Pradžioje sekmadieniais turėjome teisę pasivaikščioti. Dabar uždrausta. Kodėl? Kad daugiau dirbtume. Ką jūs galvojate padaryti? Nuo š... nu-grėbti grietinę? Dalykai nepasistūmės pirmyn, jei jūs žmones laikysite be gyno oro. Bet koks tikslas jums tai sakyti? Kodėl jūs mane iššaukėte naktį. Ar dėl to, kad nėra užtenkamai laiko dieną? Reikia, kad aš dirbčiau rytoj. Aš turiu išsimiegoti...

Buvo 1 val. 20 min. ryto. 2 val. 30 min. Abakumovas turėjo būti su raportu pas Staliną, kuris lauks jo savo namuose Kontrepe.

Jei šis inžinierius buvo teisingas, kaip jis galės dabar išsikrapštyti iš tos blogos padėties. Stalinas niekad nedovanos.

Kambarys buvo nedidelis ir žemas. Tikdvejų durys ir nė vieno lango. Nors nebuvo jokios angos į lauką, bet oras buvo švarus ir malonus. Inžinieriai buvo įrengę specialią vėdinimo sistemą ir cheminiu būdu oras buvo valomas.

Didžiąją kambario dalį užėmė plati sofa, kurioje buvo pridėta gėlė išsiuvinėti pagalvėliai. Sofoje gulėjo išsitiesęs Stalinas.

(Bus daugiau)

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Waterbury lietuviai dalyvavę PLB seimo metu suruoštoje motorkadoje su prieš sovietus nukreiptais šūkiais. Nuotrauka tilpo Waterbury American laikraštyje. Iš kairės: Marija Maurutytė, Regina Raugalytė, Diana Melnikaitė, Gintaras Slapkūnas, Roma Keniausytė ir Irena Žiugždaitė.

Konvulsijos politinėje scenoje

Kraštutinių elementų pastangos išgalėti abejose partijose pasibaigė nesekme. Tos pastangos išplaukė iš teisingo ar išvaizduoto išitikinimo, kad tauta yra didžiai nepatenkinta karu Vietnamo ir nori besąlyginio pasitraukimo, o ateityje jai gresia pilietinis karas, jei tuč tuojau nebus išspręsta rasinė problema. Abu karai -- Vietnamo ir būsimo pilietinio -- reikalauja naujos vadovybės ir radikalių priemonių.

Tie argumentai buvo labai naudingi tiems, kurie norėjo daugiau ar mažiau revoliuciniu būdu gauti partijų nominacijas, tačiau jie nepaveikė daugumos partijos veikėjų, kurie tas nominacijas nulėmė. Norstikrinkimai galutinai įrodys daugumos veikėjų pažiūrų teisingumą ar klaidingumą, tačiau dabar atrodo, kad jie vis dėlto buvo teisūs. Kiekvienu atveju, konvulsijos politinėje scenoje sukelė ne daugumos nusistatymus, bet mažumos, kurios negali tikėtis daugumos pritarimo.

Nepaisant Vietnamo karo kraštas toliau pergyvena iki šiol nepatirtą gerbūvį. Beveik pusė visų darbininkų unijų narių uždirba tarp 7.500 ir 15.000 dolerių į metus. Toks uždarbis leidžia gana aukšto lygio pragyvenimą, kokio neturi joks kitas kraštas pasaulyje ir leidžia darbininkui bėgti iš didmiesčių į priemiesčius, vengiant... rasinės integracijos. Pusė unijos narių yra priešingi vadiniams 'open housing' įstatymams ir didžiausias narių daugumos rūpestis yra ūkinio pobūdžio -- federaliniai ir lokaliniai mokesčiai bei in-

fliacija, kuri suėda didesnę pusę algų pakėlimo. (Darbininkai laimi vidutiniai 6%, o infliacija iš jų atims šiais metais 3,8%). Jei, pavyzdžiui, koks nors darbininkas 1967 metais uždirbo 10.000 dolerių, tai šiais metais jis turėtų gauti 10.600 dolerių. Tačiau pereitais metais atskaičius mokesčius jam liko 7.790 dolerių, šiais metais, atskaičius padidėjusius mokesčius ir infliacijos dalį, jis nepaisant uždario padidimo šešiais šimtais dolerių, praktiškai gaus daugiau tik 35 dolerius. Mažiau pvz. 7.000 dolerių uždirbančio žmogaus balansas bus kiek palankesnis -- jis gaus 42 dolerius daugiau, o asmuo, kuris uždirbo 1967 metais 20.000 dolerių, šiais metais turėtų gauti 21.200 dol., bet padarius anksčiau nurodytus atskačiavimus (vien dėl infliacijos -- kainų pakėlimo jis praras 571 dolerį) jam pasiliks 39 doleriai mažiau negu iš 1967 metų uždario).

Dėl viso to net darbininkų unijų nariai yra už šūkį 'law and order' ir labai daug iš jų tarpo simpatizuoja George Wallace, kuris liberalų yra apšaukimas rasistu. O darbininkų unijos yra viena iš svarbiausių narių tos koalicijos, kuri sudaro demokratų partiją. Tai turint galvoje darosi suprantama, kodėl demokratų partijoje neturėjo pasisekimo kraštutiniai gaivalai, kurie remiasi daugiausiai dalimi studentijos ir

maistininkais iš pasaulinio ar profesijos.

Sąjūdis įkalbinėjimu ir demonstracijom pakeisti demokratų partijos nusistatymą po konvencijos, kaip ir galima buvo tikėtis, suskilo. Vieni nori steigti ketvirtą partiją, turbūt visai teisingai skaičiuodami, kad demokratų partija yra pasiturinčių bei patenkintų žmonių partija, kiti nori toliau pasilikti toje partijoje daugiau mažiau ištvirtindami lokalines politines organizacijas, kaip kandidatas į kongresmanus iš New Yorko Allar Lowenstein. (Praėjusį sekmadienį jis kartu su ketvirtos partijos steigėju Marcus Rankin turėjo progos pasirodyti visai tautai per Face the Nation programą, kuri tuo išsiskyrė iki šiol buvusių to pobūdžio transliacijų, kad juos klausinėję žurnalistai praktiškai negalėjo paklausti nė vieno klausimo -- visą laiką abu veikėjai praleido besiginčydamiesi tarp savęs).

Tokiu būdu konvencijos, nors ir paliko nesmagų išpūdį, turėjo ir vieną gerą pusę. Jos įrodė, kad žmonės, kurie norėjo sukurstyti plataus masto politines konvulsijas, kad šios galėtų rimtai paveikti krašto gyvenimą, faktinai atstovavo tik labai nežymią ir labai susiskaldžiusią mažumą.

(vm)

Skaityk ir platink
DIRVĄ

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel TO 3-2108-9
TRYNS MODERNIOS KOPLYČIOS

Viešėdami Chicagoje aplankykite

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVĘ —

PARAMA

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKE — ĮSITIKINSITE.

DIRVA

The Lithuanian Newspaper
Established 1915

6907 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103
Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.
Published every Wednesday and Friday
by American Lithuanian Press Radio Ass'n.
VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Business Manager Kazys S. Karpius.

Dirva išeina trečiadieniais ir penktadieniais.
Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.

Redaktorius Vytautas Gedgaudas.

Reikalų vedėjas Kazys S. Karpius.

Pradedant naujus mokslo metus

Džiugu, kad į lietuviškas mokyklas ateina jaunosios kartos, jau čia baigusios vidurines ir aukštąsias mokyklas, vaikai gražiai kalbą lietuviškai. Džiugu, kad vis dar atsiranda mokytojų ir iš vyresnės kartos ir jaunesnių, norinčių savo ribotą laisvalaikį įprasinti mokant ir auklėjant jaunimą. Džiugu, kad L.B. Švietimo Taryba kreipia dėmesį į priešmokyklinį mokymą - darželius, pasiremama pačių amerikiečių mokslineis išvadomis, kad mažas vaikas lengvai gali išmokyti dvi ir daugiau kalbų ir kad namuose kalbą ne anglų kalba nėra blogesni mokiniai. Džiugu, kad lietuviškųjų mokyklų sistema vis daugiau detalizuojama ir mokytojai jau antrą vasarą susirenka Dainavon mokyklinių klausimų spręsti. Tos studijų savaitės suteikia progos patyrimais pasidalinti ir glaudesnėn mokytojų šeimon suaugti. Džiugu, kad paskutinėje studijų savaitėje dalyvavo nemažas būrys jaunų Pedagoginio Instituto studentų, uoliai klausiusių paskaitų ir šiaip jau norinčių pasimokyti iš vyresniųjų patirties.

Tačiau yra ir liūdnų reiškinių. Yra šeimų, kurių vaikai lietuviškos mokyklos visai nelanko, kitų tenkinasi tik keliais skyriais ir teisinamasi, kad mokiniai labai daug turi mokytis amerikietiška mokykla, nors kartu pripažįstama, kad daug laiko jie praleidžia ir gana tuščiai. Rūpestį kelia ir kai kurių mokinių labai ribotas lietuvių kalbos žinojimas, netaisyklingas kalbėjimas. Graudu klausytis kai patys tėvai, atvykę pasiimti vaikų iš mokyklos, mokinių kalbina angliškai. Neramu, kad lietuviai darosi vis didesni individualistai ir nenori susirišti jokiais išpareigojimais. Darbas šeštadieniais kai kuriuos taip "suvargšina", kad nebelieka nei noro, nei būdų vaiką mokyklon nuvežti.

Labai įvairuoja tėvų bei visuomenės nusiteikimai mokytojų atžvilgiu. Mokytojai vadinami idealistais, tautinės sąmonės ugdytojais, pasiaukojėjais, vos ne šventaisiais, o tuo pačiu metu jiems segamas materialistų epitetas, peršenusių metodų saugotojų titulas, išknebinėjama jų pasirodymas mokymui, jų kvalifikacijos, būdas, net galvos plaukai, ar veido raukšlės... Užmirštama, kad mokytojas yra toks pat žmogus, kaip ir visi. Kad ir jis pavargsta po 8 ar daugiau darbo valandų, kad ir jis turi šeimą, kad ir jis priklauso ne vienai organizacijai, kad ne vienas atėjo dirbti į mokyklą ne dėl to, kad jis galvotų, jog jis geriausiai tam darbui tinka, bet dėl to, kad niekas kitas, o ypač tie, kurie save labai geria mokytojais laiko, dėl vienokių, ar kitokių priežasčių neina mokyti.

Rūpestį kelia ir mūsų nenuoseklumas. Vienur, kitur pakovota dėl lietuvių kalbos teisių lietuviškose parapijose, labai giliai susijaudinta dėl kazimierinių kapinių, o kad vaikus jau vos ne dvidešimt metų ne tėvų kalba išpažinčiai daugumoje lietuviškų parapijų ruošia, maža kas jaudinasi. Ir tai nėra vien kunigų ar seselių kaltė.

Labai tiksliai išsireiškė vienas mokytojų studijų savaitėje, kad vaikų nemokydami tikybės lietuviškai, mes negalime nė svajoti apie lietuviškų parapijų išlaikymą. Tad kyla klausimas ar religinis lietuvių jaunuomenės auklėjimas ir mokymas nėra svarbesnis už koplyčių statymus?!

Mokytojų studijų savaitėje iš kazimierietės seselės Perpetuos teko išgirsti, kad šiais metais sueina šimtas metų lietuviškam švietimui JAV-se. Per tą šimtmetį buvo įvairių laikotarpių, buvo idealizmo ir buvo darbo, buvo bandymų ir klaidų, buvo šviesių darbo rezultatų ir buvo atoslūgių.

Tik nesinorėtų sutikti su seselės mintimi, kad naujesiems ateiviams atvykus ir sukūrus šeštadienines mokyklas, joms nebėra reikalo lietuvišku švietimu rūpintis. Mūsų lietuviškasis ir religinis gyvenimas bus pilnas tik tada, kada švietimo reikalai taps bendru rūpesčiu ir tėvams ir mokytojams, ir kunigams, ir seselėms ir visai lietuvių bendruomenei. Gyvosios lietuviškos dvasios dar netrūksta. Reikia visiems stengtis, kad šie naujieji mokslo metai, o ir antrasis lietuviškojo švietimo JAV-se šimtmetis būtų kūrybingi ir augtų savo apimtį ir turinį.

Mokytojas Pranas Zaranka

Pasaulio Lietuvių Bendruomenės III-jo seimo iškilmingojo posėdžio dalyviai. R. Kisieliaus nuotrauka

OKUPUOTOS LIETUVOS PADĖTIS IR IŠEIVIJA

S. Lozoraičio, jr.
Lietuvos Pasiuntinybės Sekretoriaus
prie Šv. Sosto pasakaita PLB III-me Seime.

Tuo metu kai mes su pagarba prisimename visus mūsų tautos sūnus, kurie 50 metų laikotarpyje dirbo, kovojo ir krito už savo krašto laisvę bei nepriklausomybę, sovietų imperija mums spalio revoliucijos, Markso "Kapitalo" išleidimo ir Lenino gimimo sukaktis, tai yra tuos kertinius akmenis, ant kurių stovi, istorijoje sau lygiu neturįs, vergijos pastatas. Raudonųjų vėliavų plazdėjimas, tačiau, negali nuslėpti fakto, kad smurtu sukurtoji sistema, šandien yra kaip tas išdžiūvęs medis, kurį laisvės vėjai jau seniai būtų su šaknimis išvertę, jei jis nebūtų nuolat remiamas brutalių jėgų. Turbūt ir Marksas nustebtų, pamatęs kaip Kremlius vadai, ne kartą sufalsifikavę jo idėjas ir pareikalavę iš žmonijos negirdėtų aukų, įkūrė valstybę, kurioje yra slopinamas laisvas žmogaus dvasinio gyvenimo pasireiškimas, kurioje neklusnūs intelektualai yra laikomi darbo stovyklose arba bepročių namuose, kurioje darbo klasė yra beteisė, kurioje tikėjimo išpažinimas yra varžomas. Žodžiu įkūrė valstybę, kuri nėra gyvas visuomeninis augalas, o saujelės žmonių valdomas didžiulis jėgos ir išnaudojimo aparatas.

Čekoslovakų intelektualai taip vadinamame dviejų tūkstančių žodžių

manifeste pareiškė: didžiausią atsakomybę neša tie, kurie prisidėjo prie nesuvaldomos jėgos įvedimo. Toji jėga priklausė mažai grupei, kuri ją naudojo per partijos aparatą, pasiekdama net ir mažiausią krašto miestelį. Tasai aparatas nustatydavo ką kiekvienas galėjo ar negalėjo daryti, nutardavo už kooperatyvų narius, už darbininkus fabrikuose, už piliečius miestų tarybose. Jokia organizacija nebeprisilaikė savo nariams, net ir pati komunistų partija nepriklausė komunistams.

Koks liūdnas atestatas išduotas sistemai, kuri žmonijos šviesesnio rytojauš vardan, engė, trėmė, žudė. Sistemai, kuri pasirodė bejėgė tvarkyti net ir tokios turtingos ir pramoninės šalies reikalus kaip Čekoslovakija, niekad neturėjusiai sunkių socialinių problemų ir buvo persunktai tikros demokratinės dvasios sovietinės linijos. Komunistų valdoma, Čekoslovakija paskutiniųjų 20 metų laikotarpyje nuslydo į vargą. 1968 metais jos ekonominis lygis nesiekė jos 1939 metais turėto lygio. Prieš karą išvežusi didžiausią dalį savo aukštos kokybės prekių į vakarus, ji paskutiniu laiku buvo priversta eksportuoti 70 nuosimčių gamybos į Sovietų Sąjungą. Jos pramonė yra pasenusi ir atsilikusi, jos darbininkai kurių vardu ji buvo valdoma, yra šiandien sunkesnėje padėtyje negu prieš trisdešimt metų.

Ar nuostabu, tad, kad

vis didesnis tautų skaičius bando nusikratyti Masvos globa, jos priimetamomis marksizmo-leninizmo schemomis ir eiti savo keliu? Ar nuostabu, kad net ir patys pažangesni komunistai susimąsto ir ieško naujų išeičių? Ar gali būti, pagaliau, nuostabu, kad komunistinis blokas yra susiskaldęs ir nenori pripažinti Maskvos primato? Sovietų Sąjungos ginklų galybė, jos agresyvumas ir net kai kurie pasiekimai tarptautinėje plotmėje, tegul mūsų neklaidina. Maskva yra tikrumoje labiau vieniša ir izoliuota negu atrodo. Taip kaip ji paskutiniųjų penkiasdešimties metų laikotarpyje neinėšė jokio svarbaus indėlio į pasaulio kultūrinį lobį, taip ji nepajėgė išspręsti nei vienos politinės ar socialinės žmonijos problemos. Net ir tie, kurie yra gimę sovietinėje sistemoje, yra jos auklėti ir todėl turėtų atstovauti naująją sovietinį žmogų, vis dažniau, paliešti skaudžių abejonių, svarsto kaip suderinti žmogaus laisvės bei tautinės nepriklausomybės elementus su socialinio teisingumo igyvendinimu. Net ir šiai naujai generacijai darosi aišku, jog Maskva yra šių laikų reakcijos simbolis, kuriam nebebus vietos žmonijos ateityje.

Jėga paremtas sovietinis pastatas gali dar ilgai stovėti, tačiau marksizmo-leninizmo vadiniai prieštaravimai nebeįsistatomi šio pastato ideologinių pamatų ir pati gyvenimo

bei istorijos logika įrodys, jog žmogaus, visuomenės bei tautų pavergimas negali būti kelias į šviesesnę ateitį. Mes dar matome raudonosios žvaigždės šviesą, tačiau tikrumoje ji jau užgesęs kūnas.

Pasaulinėje panoramoje, kurioje dalykai keičiasi labai greit, kurioje tautos, visuomeninės grupės, jaunuomenė veržėsi veržiasi pirmyn, kovoja už savo teises ir bando išrišti naujas, moderniojo gyvenimo problemas, Lietuvos padėtis, deja, palieka, labai sunki ir palyginamai sustingusi. Vakary bei rytų ideologiniai judėjimai negali joje turėti tos įtakos, kuri būtų mūsų kraštui reikalinga bei naudinga. Kadangi kiekvienas liberalizacijos procesas rytų Europoje yra Maskvos sutinkamas su baime, Lietuvoje jis kartais išsaukia net naujus, mažesnius ar didesnius, suvaržymus. Kremlius jokiū būdu negali leisti, kad ir pačioje Sovietų Sąjungoje, taip vadina mose sovietinėse respublikose, reikštųsi panašūs ženklai, į kuriuos yra žiūrima kaip į labai užkrečiamą ir todėl pavojingą ligą. Aišku, tas nereiškia, kad nauji vėjai nepasiekia Lietuvos ir galvojančiųjų tarpe nepalieka naudingo aido, kuris jiems padėtų dar ryžtingiau priešintis svetimųjų viešpatavimui. Taip, nes Maskva, švėsdama spalio revoliucijos penkiasdešimtąją sukaktį, į savo nepasisekimų knygą turi taip pat įrašyti Lietuvą. Pati galingiausia ir didžiausia rytų Europos valstybė, dvidešimties penkių metų laikotarpyje nepajėgė nuveikti ir suvirstinti lietuvių tautos. Nežiūrint didžiausio spaudimo, praktiškai izoliuota ir be išorinės paramos, dėka savo nuostabaus tautinio sąmoningumo bei subrendimo, lietuviai krašte priešinasi ir stato savo ateitį, kuri tikrai nebus amžinai surišta su engėjo ateitimi. Vidutinės emigracijos laikai, kada ištisa eilė patriotų buvo pasitraukę iš viešojo gyvenimo, pasibaigė. Šandien visa tauta, kiekvienas lietuvis savo srityje, didesnių ar mažesnių galimybių ribose, stengiasi prisidėti prie Lietuvos tvirtinimo. Nes dabartinėje padėtyje, kiekvienam yra aišku, kad kuo tvirtesnis, kuo pažangesnis, kuo turtingesnis, kuo gyvesnis bus Lietuva, tuo labiau bus už-

(Nukelta į 4 psl.)

PLANINGAS TAUPYMAS

4^{3/4}%

Metinis dividendas mokamas už indėlius taupymo knygutėse.

5%

Mokamas už vienų metų taupymo laktus nuo išdavimo datos.
(\$5,000.00 ar daugiau, įdedant po \$500.00)

5^{1/4}%

Mokamas už vienų metų taupymo laktus nuo išdavimo datos.
(\$10,000.00 ar daugiau, įdedant po \$1,000.00)

MUTUAL Federal SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

2212 WEST CERMAK ROAD ■ CHICAGO ■ VI 7-7747

OFFICE HOURS: Monday, Tuesday, Friday 9 to 4;

Thursday 9 to 8; Saturday 9 to 1; Wednesday closed.

PARKING LOT — ADJOINING OUR OFFICE BUILDING

JOHN J. KAZANAUSKAS, President

Okupuotos Lietuvos padėtis...

(Atkelta iš 3 psl.)

tikrinta jos ateitis. Ir mes, kurie gyvename už sienyje, tačiau paliekame integrale tautos dalimi, tegalime tuo džiaugtis. Ne mūsų, lietuvių interese, yra matyti Lietuvą suvargusią ir atsilikusią nuo kitų šalių. Mes atmetame principą "kuo blogiau -- tuo geriau". Mes tegalime apgaleistauti, kad okupacinės sąlygos, neleidžia lietuvių tautos kūrybinėms jėgoms laisvai išsivystyti ir daug sparčiau žengti tąja linkme, kuri jai būtų pati naudingiausia.

Lietuvos padėtis, palyginus ją su kitais taip vadinamais satelitiniais kraštais, yra visais atžvilgiais pati sunkiausia. Mūsų kraštas yra ne tik formaliai įjungtas į Sovietų Sąjungą, bet ir praktikoje jo ūkis ir visas gyvenimas yra tvarkomas Maskvos išeinant iš bendrojo Sovietų Sąjungos interesų taško. Interesų, kuriene tikrai nesutampa, bet dažniausiai yra visiškai priešingi Lietuvos interesams. Lietuvių tauta tokiu būdu yra priversta labai didelę dalį savo energijų bei darbo aukoti Sovietų Sąjungos reikálams, kurie savo ruožtu tarnauja, visas respublikas dominuojančiai, rusų tautai, o ne mūsų krašto gerovai. Teoretiniai, šitos eksploatacinės politikos pagrindai yra labai aiškiai pačių sovietų nustatyti. Vienas sovietinių ekonominių principų sako, jog "ekonominio tarprespublikų bendradarbiavimo pagrindas yra taip vadinamas socialistinio darbo pasidalinimas, kitaip sakant, kiekviena respublika specializuojasi savo šakoje, pagal turimas žaliavas ir darbo jėgą". Šitas principas yra dalinai teisingas, nes juk kiekviena pasaulio valstybė vysto savo pramonę ir visą ūkį pagal turimas žaliavas bei darbo jėgą. Tačiau žiūrėkime toliau. "Teisingas respublikos specializavimo ūkio vystymo supratimas reiškia, kad sprendžiant gamybinių jėgų vystymo bei išdėstymo klausimus, pirmenybė teikiama bendravaltstybiniais interesams. Ekonominiai ryšiai tarp respublikų plečiami pagal vieningą Sovietų Sąjungos liaudies ūkio vystymo planą, kuris jungia visų respublikų ūkius į bendrą ekonomiką".

Aš manau, kad Lietuvos ūkio pajungimas ir jo išnaudojimas negalėjo būti aiškiau išreikšti. Mes, juk, žinome, kad Lietuvoje yra trys ekonominės šakos: 1. visos sąjunginės reikšmės šakos, 2. jas aptarnaujančios šakos ir 3. šakos gaminančios produkciją vietiniam vartojimui. Ką sako Maskvos direktyvos šių šakų atžvilgiu "Apie specializuotas visos sąjunginės reikšmės šakas formuojasi visas ekonominio rajono ar respublikos liaudies

ūkio kompleksas". Ką tas reiškia? Reiškia, kad tos ekonominės šakos, kurios tiesioginiai priklauso Maskvai, yra krašto ekonominio gyvenimo centras ir joms yrateikiama visiškai pirmenybė. Mano pacituoti principai yra teorija. O kaip dalykai stovipraktikoje? Štai, pagal pačių sovietų šaltinius, Lietuvos eksporto ir importo 94 nuosimčiai yra vykdomi su Sovietų Sąjunga, didžiausia dalimi su Rusijos Federatyvine Respublika ir tik tai 6 nuosimčiai eina į užsienį, įskaitant satelitines valstybes rytų Europoje. Tam tikraprekybos dalis yra vykdoma su sritimis, kurios yra nutolusios nuo Lietuvos net 8000 kilometrų. Dėl susidarančių aukštų pervežimo išlaidų, nekalbant jau apie žaliavų bei produktų dirbtinas ir nepalankias kainas, ši prekyba kaip ir visas Lietuvos eksportas bei importas, yra nepelninga ir reiškia didelių nuostolių visai lietuvių tautai, kuri reikiamas prekes bei žaliavas galetų rasti nepalyginamai arčiau ir daug palankesnėmis, pasaulinės rinkos kainomis.

Svarbioje energetikos srityje mes matome panašų Lietuvos ūkiopajungimą bendram sovietiniam ūkiui, įtraukiant jį į šiaurės vakarų energetinę sistemą, kuri jungia pietų Kareliją, Leningradą, Estiją, Latviją, Baltarusiją ir Kaliningradą. Tas reiškia, kad Lietuvos energetinė sistema yra vystoma ne pagal jos pačios poreikius, o pagal bendrą planą priimtą minėtai didelei sričiai.

Iš Sov. Sąjungos atkeliavusios gamtinės dujos yra šiandien naudojamos Vilniaus, Kauno ir kitų miestų įmonėse bei gyventojų butuose. Jų tiekimą yra numatoma ateityje plėsti ir kaime. Tokiu būdu, už kelių metų, gamtinės dujos Lietuvos kuro balanse sudarys virš 53 nuosimčių.

Jau šiandien Lietuva net 90 nuosimčių reikalingos energijos gauna iš sovietinių šaltinių. Tas reiškia, kad Maskvai nutarus sumažinti ar sakykim visai sustabdyti energijos tiekimą, didžiulė Lietuvos pramonės dalis ir net paskiri gyventojai, vienu ypu, liktų be jiems gyvybiniai reikalingų šaltinių. Geresnį kolonialinio tipo eksploatacijos pavyzdį būtų sunku rasti. Toks bendradarbiavimas su užsienio kraštais energetikos srityje, būtų leistinas tarp lygiateislių laisvų tautų, laisvoje ekonomijoje. Tačiau net ir laisvajame pasaulyje nėra valstybės, kuri pati savo noru sutiktų energetikos srityje šitaip priklausyti nuo užsienio, nes ir didžiausia pramonė, be savos energijos stovi ant labai silpnų pamatų.

Nenuostabu, kad šios eksploatacinės sovietų politikos rezultate kiekvienas Lietuvos gyven-

"DIALOGAS SU KRAŠTU" (55)

MIGLŲ SKYSTĖJIMAS

Užjaučiu ir tikiuos suprantu sovietinėje sistemoje ir bolševikinėje filosofijoje užaugusį žmogų. Jo mąstymas yra determinuotas visos aplinkos. Jis žino, kad melas turi būti tiesa, jeigu tai naudinga kompartijos interesams. Skurdas jam gali būti gerovė: klaida - tiesa; vergija ir priespauda - laisvė; diktatūra - demokratija; skausmas ir neviltis - džiaugsmas ir šviesus rytoj. Taip trunka metų metais, taip turbūt pasaulyje yra ir, matyt, kitaip negali būti.

Sunkiau suprasti tokį lietuvių, kuris užaugo ir subrendo ne sovietinėje sistemoje, bet, tarkim, buržuazinėje Lietuvoje, kur buvo galimas visokių idėjų patikrinimas, kritika, nesutikimas. Kur net valdinė mokykla mokė, kaip reikia ieškoti tiesos ir nuosekliai mąstyti, neatsižvelgiant į Smetonos, Sleževičiaus, Krupavičiaus ar Voldemaro įsakymus.

Praėjusį kartą jau girdėjom Kultūrinių Ryšių su Užsienio Lietuviais Komiteto pirmininko pavaduotojo V. Pečiūros pasisakymus apie abipusiškai naudingus ryšius su visais užsienio lietuviams, - ir tuoj suradom, jog tvirtinama tai, ko kaip tik nėra gyvenimo praktikoje, kas nevykdoma ir nebus vykdoma.

O pavaduotojas, kaip nuotraukoje matyti, nebėra jaunuolis, jau 60 metų, taigi brandęs anais kruvinais laikais, bet malonaus šypsenos, atrodo geras tarybinis idealistas, rimtas, su gražiai pakirptais ūsais, nusipelnęs meno veikėjas. Iš tokio lauktum, kad sakys, kaip yra, nepliaukš, nepūs dūmų į akis, ypač užsieniečiams, kurie bemačiant gali patikrinti jo žodžių tiesumą ar kreivumą.

Bendradarbiavimo nėra ir nereikia

Todėl jautaus patenkintas, kai antrojoje savo pareiškimų dalyje draugas pavaduotojas šiaip ar taip buvo žymiai aiškesnis ir preciziškesnis. Norom ar nenorom jam kažkaip pasisekė esminiu klausimu būti net visiškai tiksliai, o klaidinti ar klaidintis tik perpus.

Jo pareiškimai svarbūs, ypač išeivijos lietuviams. Jie mums padės sutaupyti laiką, kurį kelis metus gaišom dėl savo pačių prasimanymų, iliuzijų, nesupratimų ar visiškų nuklaidėjimų. Mes gi jau visai susimaišėm tarp tokių aiškių sąvokų, kaip išeivijos su tauta santykiai, ryšiai, domėjimasis, bendravimas ir su okupantu bendradarbiavimas. Viskas mums pervien.

Jo garbei, pavaduotojas tos rūšies klaidų nedaro. Jis savo Komiteto tiesioginių ir dar aukštesnių viršininkų tikslus paaiškina konkrečiai, be perdėjimų. Jis sako: -

"Antra vertus, nemaža užsienio lietuvių, "vaduotojų" spaudos nuolat klaidinami, nebežino, kaip beišivaizduoti šiandieninį mūsų gyvenimą. Suartinti išeivius su Tarybų Lietuva, supažindinti su šiandieniniu jos mokslu, kultūra, menu, ekonomika - toks mūsų komiteto tikslas, tokios mūsų bendros pastangos. Rezultatai akivaizdūs: tirpsta, skystėja migla, kurią daug metų pūtė ir dar mėgina pūsti visokie "vaduotojai"...

Iš šitaip apibrėžtų Komiteto uždavinių ir aplinkybių matyti, kad -

1. Nei Sovietų Rusija, nei Sovietų Lietuva, nei pats Kultūrinių Ryšių Komitetas niekam iš mūsų užsienyje jokio bendradarbiavimo nesiūlo, nei daro užuominų. Užmirškite apie tai, kurie buvot susigalvoję. Kremlius dar niekam pasaulyje nesiūlė ir pats vis pabrėžintai primena, kad negali būt jokios taikingos ideologinės koegzistencijos.

2. Komiteto tikslas yra labai paprasta dvejopa propaganda: a. kultūrinė, "suklaidintus" išeivius supažindinant su sovietiniu mokslu, menu, ekonomika... ir b. politinė, siekiant išeivius suartinti su Tarybų Lietuva, t.y. mėginti juos pervauklėti "šiandieninės" Kremliaus kolonijos simpatikais, jei ne rėmėjais.

3. Komitetui nerūpi ryšiai su "visais užsienio lietuviams" ir nėra įdomus susipažinimas su platesniu išeivijos gyvenimu, nes iš to gyvenimo pabrėžtinai, kaip priešininkai ir kenkėjai, išskiriame "visokie vaduotojai", kurie, išskyrus komunis-

tojas beveik 2/3 uždirbto rublio turi atiduoti Maskvai, tokiu būdu finansuodamas ne tik tai Sovietų Sąjungos ūki bet taip pat ir jos apsiginklavimą ir tarptautinę taiką ardančią užsienio politiką. Lietuvis yra šiandien priverstas paremti Kubos ūkį, šiaurės Vietnamo agresiją ir Čekoslovakijos okupaciją. O jo paties vidutinis mėnesinis darbo užmokesis siekia 89 rublius. Ar šitoji suma yra didelė ar ne aš nesiimu spresti. Tą mums paaiškina TIESA, kuri liepos mėnesį skundžiasi esą sun-

ku rasti fizinio auklėjimo mokytojų, nes jiems siūloma 80 rublių alga sudaro vos pragyvenimo minimumą. Tamepačiame TIESOS numeryje vyriausybė rekomenduoja turtingiems kolchozams ten kur tas yra įmanoma, mokėti žemės ūkio darbininkams 60 rublių. Kadangi jų kategorija dar šiandien sudaro virš 40 nuosimčių visų dirbančiųjų, gaunasi, kad šitoks nuosimtis šiandien net neužsidirba reikiamo pragyvenimo minimumo.

(Pabaiga kitame nr.)

BRONYS RAILA

tų liekanas ir sauželę diversantų, kaip gerai žinom, čia aplama maždaug visą gyvąją išeiviją.

4. Pasitenkinimas rezultatais, kad darbas sekasi, nes "vaduotojų pučiama migla skystėja"...

Bolševikėjų balansas

Juokas juoku, bet ir pavaduotojo Pečiūros pasitenkinimas taip pat nenuslysta nuo propagandinės plotmės. Jis skirtas pasigirti ar Komitetopres-tižui pakelti aukštesnių viršininkų sluoksniuose. Faktai gi liudyti abejones, ar visa taip gerai sekasi.

Taip, užsienio lietuvių daugumai patinka ne-propagandinio meno vertybės, lietuvių sukuriama sovietinėje Lietuvoje. Išeiviai kurie tik tuo domisi, jas šiltai vertina, kaip ir rimtus objektyvius mokslų darbus, ar techninius laimėjimus. Tiesa ir tai, kad jie mėgsta susitikti ir labendravti su menininkais, mokslininkais, sportininkais iš tėvynės, nevengia ir bešališkesnių akiračių politikuojančių turistų. Bet tų visų pastangų ir ryšių iš anapus, ar mūsų išeivių kelionių į tėviškes bendri rezultatai dar labai nekokie. Jie greičiau rodytų tokį nesėkmingą Komiteto užsibrėžtų uždavinių pelno ir nuostolių balansą, kad ko gero "bendradarbiavimas" ateityje ne tik nebus plečiamas ir lengvinamas, bet vėl užsiraus.

Jeigu paminėti tik kelis pavyzdžius, tai jie greičiau duotų pasitenkinimo šalčiau galvojančioms net ir mūsų didžiausiems bendravimo priešininkams. Per kelis metus aiškiai matyti, kad išskyrus pačių sovietų subsidijuojamą propagandą, vistiek nėra pasiektas jokių apčiuopiamų "suartėjimo su Tarybų Lietuva" politinių pasėkų. Kremlius ir LTSR vis tebesinaudoja tik tų pačių senosios emigracijos šlaurės ir pietų Amerikos išeivių komunistų karštomis simpatijomis ir "pripažinimu". O dypukų ir ankstyvesnių išeivių "suklaidintos masės vis tebeskendėja miglose".

Nedaug geriau ir su turistų trafiku, jei neskaityti iš to sovietiniam iždui pajamų svetima valiuta. Tili visuomet bolševikavę gal labiau sustiprina suartėjimo dvasią, bet kita dalis visai nutrupa, sugrižę net nevengia platinti "šmeižtus" apie Tarybų Sąjungą. Šiaipjau, sugrižę iš kelionės į Vilnių lietuviai turistai, akivaizdžiai pamatę ir pajutę sovietinės sistemos gniuždomų brolių liūdesį ir neviltį, dvasinį prispaudimą maskolinį apsupimą ir rusifikaciją, - ne bolševikėja, o ne bent labiau patriotiškėja, net nacionalistiškėja. Gal todėl jų kelionės pradėtos labiau sunkinti, pabranginti ir trumpinti.

Kas pikčiausia, išskyrus tokius, kaip Zimaną, Laurinčiuką ar Baltušį, ypatingai nesustiprėja bolševizmo tikybės entuziazmu ir sovietiniai turistai, pabuvoję mūsų tarpe kapitalistinėje Amerikoje. Tiesą sakant, čia atlikę tradicinius vizitus "Laisvės" bei "Vilnies" redakcijoms ir "Vienybės" konsulatui, jie dažniausiai vengia rizikuoti intymesniais susitikimais, neatrodo kad stengtųsi rimčiau susipažinti su kultūriniu ir visuomeniniu išeivijos gyvenimu, daugiausia laiko praleisdami defensyviniam savo pozicijų ir likimo teisinimui ar atlikdami pačias būtiniausias propagandos katekizmo pareigas. Gi daugumas domisi vien šeimyniniais pasimatymais su giminėmis ar senais pažįstamais.

"Vaduotojai" dar nepralaimėjo

Aplamai, Kultūrinių Ryšių Komitetas per savo agentus ir kolaborantus neabejotinai surenka daug žinių apie išeivijos visų lietuvių gyvenimą, tik jų nepaskleidžia tarybinės lietuvių visuomenės visuomai. Visas jo darbas protarpiais pasireiškia paskleidimu tik trumpučių bendrybių, o dažniausiai jo akimis žiūrint vien neigiamybių ar iškraipytų insinuacijų, kurių proga jo pateikti enkavedistiniai žurnalistai tada narsiai ir rūščiai "kovoja": tyčiojasi, šaiposi, rodo liežuvį, kolioja hitlerininkais, įžeidinėja ir niekina. Kadangi mūsų spauda neturi viską išmanančių cenzorių, kiekvienas grafomanijos ciceronas visuomet randa jei ne vieną, tai kitą laikraštį paskelbti pasauliui tautos išgelbėjimo ir priešų sunaikinimo programą, ir kai išeivijos visuomenė yra labai pliuralistinė, - be abejo, čia ne kartą būna pliurpalų, kurie ir teverti pašaipos.

Bet ar tai abipusiškai naudingų ryšių stiprinimas, ar tai būdas "susipažinti su visų išeivijos lietuvių gyvenimu"?

Antra vertus, Komiteto pirmininko pavaduotojas gana apiteisingiai kalba apie akivaizdų miglų tirpimą ir skystėjimą, tik be reikalo čia priskirdamas nuopelną Komitetui ir pralaimėjimą "vaduotojams". Užsienio lietuviai iš Komiteto pastangų kol kas negauna nieko daugiau naujo, ko dar nebūtų apie Tarybų Lietuvą žinoję iš čia laisvai gaunamų sovietinių knygų, laikraščių, atvirukų ar laišukų.

Gaudi tiesa yra ta, kad kuo arčiau vienu bei kitu būdu ar per keliones išeiviai susipažįsta su sovietinės Lietuvos gyvenimu ir tikrąją padėtimi, tuo labiau skystėja paikų iliuzijų miglos, jeigu kuriam ir būtų pradėję sapnuose atrodyti, kad tolimų atskirtoji LTSR yra laisva, laiminga, myli okupantus ir amžinai nori pasilikti Kremliaus imperIALIZMO engiama kolonija.

Arba kad Sniečkus - tai lietuviškas Dubčekas...

PLB SEIMAS NEW YORKE

(Atkelta iš 1 psl.)

kultūrą, - rašoma žodinė koncerto interpretacijoj. Toliau V. Jakubėno "Melodijos". Jakubėnas geras eruditas, eksperimentas kompozicinėje technikoje. Šis veikalėlis pilnas lietuviško ilgesio, svajonių; kurį žadina platūs laukai, pievos. Po to seka melodija pilna ryžto, pabudimas, vidinė kova.

Vėliau girdėjome Gruodžio "Valsą", A. Račiūno "Nesileiski saulei", B. Budriūno "Rauda". Tai išeivių tautinė giesmė, veikalas širdį veriantis skausmu".

J. Gaidelis, mūsų nepriklausomybės išauginta pati stipriausia kūrėbinė gėlė, anot I. Vasyliūno, čia reprezentavo trio smuikui, klarnetui ir fagotui. Pabaigoje išgirdome K.V. Banaičio "Lietuvos idilijos", susidedančios iš trijų dalių: "Vasaros ryto aidai", "Našlaitėlių skundas" ir "Kaimo šokis".

O apie tuos, kurie šiuos kūrinius atliko netenka ir kalbėti. Tai plačiai žinomos, iškiliosios mūsų muziko pasaulio jėgos. Gaila, kad keli šimtai klausytojų ne visi galėjo tilpti į salę.

Rugpjūčio 31 šeštadienį iš pat ryto tęsėsi diskusijos dėl pranešimų, prie kurių dar teks vėliau sugrįžti ir daug dėmesio bei diskusijų sukėlusį Stasio Lozoraičio, jr., Lietuvos Pasiuntin-

nybės Sekretoriaus prie Šv. Sosto paskaita "Okupuotos Lietuvos padėtis ir išeivija".

MOTORKADA

Kada Statler viešbutyje PLB atstovai diskutavo bendruomenines problemas, redagavo rezoliucijas, rinko PLB vyriausią vadovybę, tai mūsų jaunoji karta iš visų New Yorko apylinkių ir kaimyninių valstijų traukė automobiliais per New Yorko miestą iš visų pusių apkabinėtais plakatais, piešiniais ir užrašais, vaizduojančiais Lietuvos ir kitų pavergtų tautų komunizmo vergiją, pav., "Keep Europe beautiful", "Throw out Communism", "Who's the next U.S.A.?", Laisvės Lietuvai ir kiti.

Už geriausius plakatus gavo premiją Gintaras Karosas iš Boston, Mass., Antanas Liutkus iš Waterbury gavo 2-ją premiją ir Lyvia Garsienė-Bražėnaitė iš Watertown, Conn., laimėjo 3-ją remiją.

Motorkadai pasibaigus, įvyko laisvės manifestacija buvusios pasaulinės parodos parke, kur žodį tarė A. Vakselis ir V. Bražėnas. Po kalbų pasirodė New Yorko, Bostono ir Waterbury tautinių šokių grupės vadovaujant J. Matulaitienei.

Vėliau jaunimas sportavo futbolo rungtynėse,

kuriuose abi pereinamas taures laimėjo Chicagos jaunieji ir seniorai. Taurės aukoję Seimo rengimo komitetas ir V. Steponis įteikė banketo metu.

Jaunimo sekcijai vadovavo Algis Sperauskas, kuriam su jaunųjų talka teko suorganizuoti motorkadą ir "Miss Lithuania" rinkimus.

SEIMO BANKETAS

Iškilmingą banketą atidarė Komiteto pirm. A. Vakselis ir pakvietė vadovauti J. Stuką. Čia buvo maloni staigmena, kai invokacijai pakvietė ką tik iš Romos atskridusį prel. Tulabą, šv. Kazimiero kolegijos ir "Vilnia Lithuania" lietuviškų židinių Romoje vadina-mą sielą.

Banketo metu PLB seimą žodžiu sveikino PLB pirm. J. Bačiūnas, vysk. V. Brizgys, prel. J. Balckūnas, Lietuvos Diplomatijos Šefas S. Lozoraitis, VLIKo pirm. dr. J. K. Valiūnas, ALT pirm. E. Bartkus, LLK pirm. V. Sidzikauskas ir kiti. Sveikinimo telegramas atsiuntė abu kandidatai į JAV prezidentus R. Nixon ir H. Humphrey. Gauta daug ir kitų sveikinimų.

Banketą pajvairino grynai amerikietiško pobūdžio "Miss Lithuania" rinkimai ir vainikavimas. Tam tikslui buvo sudaryta komisija, kuri išrinko penkias fina-

Čiurlionio ansamblis su vadovu muz. Alfonsu Mikulskiu Philharmonic Hall New Yorke PLB Seimo koncerto metu. The New York Times, rugsėjo 2 d. įsidėjo muzikos kritiko Peter G. Davis recenziją apie šį koncertą, labiausiai skirdamas dėmesį Čiurlionio ansamblio išpildytoms liaudies dainoms ir pabrėždamas, kad lietuvių muzikos širdis jaučiama tautinėse dainose... Čiurlionio ansamblis išpildė jų grupę, kiekviena jų tai puikus ornamentas -- vinjetė. Dainų išraiškus apvaldymas, ritminis subtilumas ir grynas melodijų grožis buvo nelauktai gaivinantis kontrastas. Choras dainavo be priekaišto, gryną intonaciją ir džiuginančių paprastumų, akomponuojant kanklėmis...

R. Kisieliūnas nuotrauka

IŠ PRAEITIES ATSIMINIMŲ

Papildymas DIRVOS Nr. 89 tilpusio A. M. straipsnio: "J. Daugėla skambina ne tuo varpu..."

Tikrai, 1926 metų vasara, ypač ruduo lietuviams buvo netikras ir nesaugus. Čia prisimenu nuotaikas, buvusias tolimame rytų Lietuvos kampelyje, Salako valsčiuje.

Tuo laiku buvau gimnazistas. Politika dar nesidomėjau, bet atostogų metu kontaktus palaikiau ne tik su kaimo jaunimu, bet ir su apylinkės mokytojais. Tekdavo dalyvauti mokytojų pokalbiuose ir girdėti jų būkštavimus dėl esamos padėties ir apylinkėje susidariusių nuotaikų. Visi baiminosi kur visa tai nuves ir kuo pasibaigs.

Vietos miestelio keli jaunuoliai, pasižymėję netvarkingu gyvenimu ir blogu elgesiu, anksčiau šiaip-taip sutramdyti, pradėjo sauvaišauti ir net policijos neklausyti. Miestelyje šeiminkai, galima sakyti, pasidarė tie keli jaunuoliai ir įvedė savo tvarką. Kas jiems nepakluso, tuos užsiundydavo mažame čia is savo talkininkais, kurie būriu eidami išjuokdavo, aplo-davo, o ne retai ir purvais bei arklių mėšlu apmėtydavo. Kaimo jaunimas tiesiog buvo jų terorizuojamas. Į surengtas kaimo vakaruškas iš miestelio atvykdavo

keturi-penki peštukai, vakaruškininkus išvaikydavo, o jei kas pasipriešindavo, tai neretai ir sumušdavo.

Miestelyje esantieji trys policininkai nepajėgdavo sutvarkyti, nes ir patys bijojo jų teroro. Surašydavo protokolus, pasiūsdavo apylinkės teisėjui, o tas nubausdavo pirmą kartą 1-3 parom arešto, antrą kartą 3-5 parom. Iš tokių bausmių jie tik juokdavos, nes bausmė atlikdavo valsčiaus daboklėje, naktimis pareidavo namo. Sargas dokumentuose pažymėdavo, kad bausmė atliko. Surašiusiam protokolą policininkui kersydavo ir jį niekindavo, jei ne patys, tai jų suorganizuoti mažamečiai (10-12 m.) vaikai. Sekmadieniais ar turgų dienomis, kai suvažiuodavo daug žmonių, vaikai būriais eidami visai policininką užgauli o d a v o, pravardžiuodavo, o neretai ir purvais apmėtydavo. Su jais kovoti policija buvo bejėgė, nes teismas negreit sprendė bylas ir skyrė mažas bausmes. Tie gaivalai save laikė socialistais, sakė, kad dabar yra jų valdžia ir jie gali daryti ką nori.

Buvo susidariusi tokia nepakenčiama padėtis, kad rimtesnis jaunimas, ypač šauliai, bijojo pasirodyti miestelyje. Šauliai bandydavo palaikyti tvarką savo surengtose gegužinėse arba šiaip vakaruškose ir neleisti tiems padaužoms šeiminkauti. Jei tvarkdariai nepakludavo jų reikalavimams, tai juos pasitikdavo miestelyje turgaus ar šventomis dienomis ir sutvarkydavo. Padėtis buvo pasidariusi tokia netikra, kad žmonės blogiau jautėsi kaip 1918-20 metais, kai vyko karas su bolševikais ir lenkais, kai ta apylinkė ėjo iš vieno rankų į kitas ir nebuvo pastovios valdžios. Žmonės viešai kalbėdavo, kad dabar tikrai ateis bolševikai ir paims valdžią į savo rankas, nes esama vyriausybė nepajėgia sutvarkyti.

Visi bijojo tų kelių padaužų ir jiems pataikavo,

nes kito kelio nebuvo. Neretai ir šeimyninėse šventėse: vestuvėse, krikštynose ar kitose, pasirodydavo nekviestieji svečiai ir, jei tik nebuvo gerai pavaišinti, sukeldavo muštynes ir svečius išvaikydavo. Šiandien panaši padėtis yra Amerikos miestuose, kai žmonės vakarais negali išeiti į gatvę.

Tad nenuostabu, kad žmonės apsidžiaugė, kai sužinojo apie įvykdytą kariuomenės perversmą ir valdžios atidavimą į tvirtas rankas. Vėliau apskrities komendantas kelis tų vaikinių vadus ištrėmė metams į kitas apskritis ir šioje apylinkėje įvyko tvarka ir ramybė. Po metų grįžo ištremtieji ir vėl visi pradėjo nuogastauti, bene prasidės teroras ir vandalizmas kaip anksčiau. Bet ta pamoka buvo tokia sėkminga, kad jie pasidarė lyg šventi avinėliai ir jokių išsišokimų daugiau nedarė. Tad, J. Daugėlos ir kitų prisiminimas įvykių buvusių prieš daugiau 40 metų ir spėliojimas kas turėjo būti padaryta ir kas nepadaryta, šiuo laiku yra pasitarnavimas tik okupantui, kuris ne tik niekina Nepriklausomą laikotarpį, bet ir visą Lietuvos istoriją perdirbinėja pagal savo kurpalį. Mūsų veikėjams nereiktų eiti į talką okupantui ir jam padėti niekinti Lietuvos praeitį.

Tą patį galima būtų pasakyti ir rašantiems atsiminimus. Nė vienas nepraeina pro ano meto įvykius, pirma nepraleidęs juos per savo prizmę ir dažniais atvejais užpildamas daugiau vandens ant okupanto komunistinio malūno. Norėtusi, kad atsiminimus rašantieji daugiau liestų savo asmeninius pergyvenimus tam tikrų įvykių fone ir to laiko visuomenės nuotai-kas, bet ne samprotautų, kas būtų įvykę, jei tie įvykiai būtų riedėję vienokia ar kitokia kryptimi. Tokie atsiminimai nieko bendro neturi su įvykusiais faktais, ir neparodo tikrų to laiko nuotaikų, o dažniausiai stengiamasi patelsinti savo padarytus veiksmus, neretai pakaltinant kitus, o iškeliant savo asmenį. (aj)

PLB Seimo bankete išrinkus iškilniąją lietuvaite iš k. i. d. G. Stankūnienė, G. Ridikas, Dalia Orantaitė "Miss Lithuania", A. Šlepetytys, N. Valaitienė, A. Sperauskas, J. Kiaunienė -- rinkimo pirm., D. Šulaitis.

Jaunimo demonstracijose New Yorko valstybės paviljone Flushing Meadows parke šoka tautinius šokius New Yorko, Waterbury ir Bostono šokėjų grupės.

R. Kisieliūnas nuotrauka

foto
V. MAŽELIS

Tel. HYacinth 7-4677

- vestuvės: spalvota ir juoda balta (gali vykti ir į kitus miestus)
- portretūra
- meno darbų nuotraukos ir kiti foto patarnavimai

422 MENAHAN STREET — RIDGEWOOD, N. Y. 11237

Lietuvių tautos kilmės beiėškant (10)

NAUVAROS KRAŠTAS

Č. GEDGAUDAS

Vyčiai Gudai, perimdami griūvančios Romos provincijas, išsikūrė netik Pietų Prancūzijoje, bet susitarę su Vanduo- liais, jie gavo taip pat Ispaniją, kai Genčiarikis sumanė užimti daug turtingesnę Afrikos provinciją. Tą naują Sarmatijos Varingių-Vyčių šalį jie pavadino Navarra: Naujoji Vara. Nors vėliau keitėsi valdovai, kraštas išlaikė savitą atspalvį dar ligi Renesanso.

Ar galima rasti ispanų kalboje mūsų išlikusių žodžių? Štai keli: Abierto - atvertas; absorber - apsiurbti, galon - galonis, rankovės užbaigos papuošimas; garbo - garbė; banda - banda; bandera - bandovara; trampa - trampa (trempti, trambuoti); godo-gudas, grapa-graiba (segamoji "agrafke"); huida, pr. fuite - vytis (taip atrodė vytis iš kitos pusės); jadear - gaudyti žadą, uždusti, hidalgo - gudelga, kilnios giminės; manta - manta; rancho - varančius, dvaras, varlaukis; molino - malynas; pachol - pakulos, suveltai plaukai; varon - vyronis, vyras, vereda - varėda, takas, veredero - varėdorius pasiuntinys, verrugo - vergas, vargas; vara - Kastilijos ilgio matas pal. varsta.

Yra ir Balto-slavų bendrų žodžių: gacha - košė, kaša, bota - batas, but; abanico - venta, venik; resbalon - rozvalic; trabon - pantis (žarg. triovit) Žirgyno terminų tarpe paminėtina bėras plaukas - bermejo, - tasai paminklas leidžia mums atstatyti pirmąsias Baltų lyti *berumingas (kaip laimingas, skolingas). Kitas žodis charro tiesioginiai rišasi su pran-

cūzų ir Sarmatijos šeruo- liais, - tai raitelis žirgų žinovas ir ganytojas. Manana - manione, tai ne ryt diena, kaip dažnai manoma. Tiksliai prasmė yra "laiko pasikeitimas po 12 val", tai yra perkeltine prasme, - sekantis periodas, kadanors ateity... Išlikusių Baltų žodžių viena bendra ypatybė suduoda skaudų smūgį Vizigotų vokiškumoteoretikams: grapa yra kilusi iš veiksmazodžio griebti, - vokiškai greifen; godo kilęs iš gudo, ne iš got. Tai kaip taigalėjo atsitikti? Kaip tie "Gotai" staiga ėmė savo noru ir atlietuvino savo lautverschiebung'ą? Tokio fenomeno iš vokiečių nesitikėjome...

Tačiau mūsų įnašas ispanų kalbon nėra daug išlikęs. 90% šaknų yra grynai lotynų kilmės. Bet gramatikos atžvilgiu yra priešingai: lietuvių įtaka labai ryški ypač galūnėse: galon, varon - galonis, varnois; corazon, chacona - širdžionė, šokone (kaip mūsų malonė svajonė). Tokios galūnės nei germanai, nei lotynai neturi, tai kaip jina Ispanijoje atsirado? Šį įrodymą tenka laikyti labai svarbiu.

Taip pat svarbūs tautinių šokių pavadinimai: chacona - šokone; giga - eiga; vito - vytis (labai greitas Vandelotės šokis); farandole - varanduolė; rigodon - vara gudonių.

Bet užvis didžiausia mūsų įtaka Vakarų Europoj buvo kultūros srityje. Taip, mes neklystame, kultūros.

Kuomet Galarikio Vyties draugonės su paradine uniforma ir trenks-

minga daina įžengė Romon, sidabru ir brangakmeniais išmuštoskar- dų makštys, balnai, kam- manos, diržai, šydai, pa- darė rafinuoto skonio ir pažengusio meno tautoj didžiulę sensaciją. Vietiniai "arbiter elegantia- rum" puolė pamėgdžioti aksomo rūbus, aukso ir sidabro siuvinėjimus, ilgas kelnes, o ypač sabalių, bebrų, kiaunių kai- lių papuošimus. Tas gotų madų isterikos periodas skaitomas nauju lapu Eu- ropos apsirengimo isto- rijoje. Jei norima iš- vaizduoti, kaip atrodė lie- tuviški pulkai, užtenka atsilankyti bulių kovos arenon ir pasižiūrėti ati- darymo "paseo" - pasi- vaikščiojimo. Matadorų ir jų kvadrilių unifor- mos yra griežtai tradi- cinės ir saugomos kaipo didžiausia šventenybė. Jos išliko, kaip ir Romos dvasininkų rūbai, tūks- tantų metų be pakeitimo.

Be to, turime ir origi- nalių to laiko papuošalų kiekviename didesnia- me muziejuje. Būdinga, jog Vyčių Gudų atsineš- tos sagos ir brangakme- nių odos išdirbiniai vi- sai atitinka Merovingų, - pirmosios prancūzų ka- ralių dinastijos pareinio Liaudų meną, - jų sti- lius vienodas ligi pilno sutapimo.

Krotechildos giesmėj minima, jog Frankų am- basada keliaujanti Pie- tų Prancūzijon, prieju- si Loaros upę, - Akvi- tanijos Gudų rubežių, ap- sirengę savopačiais ge- riausiais išeiginiais rū- bais, kad neapsisarma- tyti prieš Gudus "garsė- jusius savo puošnumu". Mūsų tautiniai rūbai ir tuomet darė išpūdžio pa- sauly. Tik medžiagos buvo truputį geresnės: ploniausio permatomo šilko skarelės, turtingo įvairiaspalvio aksomo, brokadados viršutiniai, brangiausių kailių ap- siūtotos rankovės, skrybė- lės, sijonai, ploniausio lino įmantriai austi mar- giniai. Iš Persijos ir Ki- nijos Gintaro keliu ir Du- nojumi plaukė brangiau- sios medžiagos. Jas pa- žino ir Burgaudai (žiūr. Nibelungų giesmės S. ve- dybų aprašymą, jo išly- dėjimą į kelionę ir t.t.)

Gero skonio apsirengi- ma, tai tik išviršinis puošnios dvasios paży- mys. Mūsų mandagumo ženklus paliko ispanų kalboje "Usted" kreipi- mosi lytim. To vieno žo- džio pakaktų įrodyti Vy- čių Gudų lietuviškumą: "Tamsta" gramatine for- ma vartojama tik dviejų tautų, -- ispanų ir mū- sų. Tos abi lytys kilu- sios iš lygiagrečio "Jū- sų Malonė" bei "Tavo Mylista" sutrumpinimo.

Mūsų daina keliavo Va- karuosna su Gudais. Yra paplitusi netiksli nuo- monė, jog muzika pra- dėjo vystytis su truba- dūrais ir ministrelliais tik nuo 11-13 šimt. o kai kas dar ir 18 šimt. Mo- cartą laiko "primity- viu". Iš tiesų yra atbu- lai: jau 15 šimt. Pales- trina, Josquin des Pres, Victoria pažymi muzi- kos meno saulėlydį be-

sibaigiantį su paskutiniu Mozarto atodūsiu. Minis- trelių gi ir daug anks- tyvesnių laikų melodijos ir poezijos teorijos pai- numas, rafinuotumas ir geras skonis siekė tokio aukšto lygio, kokio jau turbūt pasaulis nebema- tys. (Percy Scholes, Ox- ford Dictionary of Mu- sic). Mūsų laikais iš anksčiau vartotų 12 mo- dų, kuriuos galima buvo išpildyti bet kurioje to- nacijoje, beišliko tik du: mažorinis bei minori- nis. Harmonijos mate- matinė (jau Pytagoro įro- dyta) ir nesugadintai au- siai natūrali struktūra veik absoliučiai nebe- paisoma. Taip žūsta mū- sų "gotiškas" meno pa- likimas. Nebeatsiras daugiau Arras'o ranka austų gobelenų, nebebus Benvenuto Cellini, Stra-

divariaus ar H. Memm- lingo pasakiškos kantry- bės, kruopštumo ir sąži- ningumo, rimtas menas, kurio negalima sukurti per pusvalandį, dabar at- rodo tik laiko gaišini- mu.

Iš praeities tebelieka dar išdidžiai tebetūnan- čios mūsų gotiškos ka- tedros. Tai "barbarų" Vizigotų dovana Euro- pai. Atėję 5-tam šimt- mety Vakaruosna, jie ra- do romaniško stiliaus ka- reivinių tipo pastatus, la- bai sunkius ir primity- vius. Iš medžio jie su- kūrė statybos poeziją, siekiančią į dangų savo grakščiais strėlių pavi- dalo bokštais. Vėliau, bandydamos pamėgdžio- ti tas medžio simfoni- jas, Vakarų mūrininkų gildijos mėginopakarto- ti visai tam tikslui netin-

kančią medžiagą, -- ply- tas, tą drąsiausio verž- lumo aukštyn šaunančių linijų rezginį. Tokią pat gotiką natūraliai kuria lietuvių rankos, klėtį be- statant ar bedrožinėjant rūpintojėlių, ar dažant Ve- lykų margutį.

Pagaliam, mes atnešė- me Vakarams naują pa- saulėžiūrą: riterišku- mą, su jo garbės ko- deksu, puikiu išsiauklė- jimu karžygiškumu. Duodami užkariautiems kraštams negausų val- dantį sluoksnį, buvome priversti išmokyti paval- dinių kalbų ir taip nusto- jome savos. Tuos mū- sų pirmatakus kaltinti galėsime tik įrodę jog išmokome gyventi dias- poroj. Jau greit bus 25 metai laukiant to įrody- mo.

(Bus daugiau)

the **MAY** co.
ALL 7 STORESKNOCKABOUTS PADARO
PATOGIUS KELIONEI
KOMPANIJONUS

Gausiai spalvotos rytiečių grožio prasmėje, šios kelnės ir apsiaustas iš 100% acetato medžiagos, yra patogiausios dėvėjimui kelionėse. Ilgoji kelnų aukso juosta apvedžio- ta 3/4 ilgio rankovėm gaunama aukso, ružavos, mėlynos, oranžinės spalvose. P, S, M, L, 9.00. Pritaikin- tas kelionei apsiaustas, juosta ap- vedžiotu kaklu ir ištisai priešaky. Spalvos aukso, ružavos, mėlynos. P, S, M, L, 7.00.

Loungewear, 3-me aukšte, mieste ir skyriuose.

PIRKITE MAY'S ŠIANDIEN: MIESTE 10 IKI 5:45, SKYRIUOSE 10 IKI 9:30.
MES DUODAME IR IŠKEIČIAME EAGLE STAMPS

Naturally
**SUPERIOR
SAVINGS**

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

**JAKUBS & SON
FUNERAL HOMES**

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
EN 1 - 1763

936 East 185th St.
KE 1 - 7770

• Dirvos koncerte, kuris įvyks rugsėjo 28 d. jaunųjų dainininkų konkurse dalyvauja: Juozas Aleksiūnas, Violeta Čižauskaitė-Balčiūnienė, Liucija Buivydaitė, Vilija Butkutė, Karolė Dambrauskaitė, Viktorija Grigelaitytė, Leonilija Nakutytė ir Dalia Zakaraitė.

Po koncerto šokiai, veiks turtingas bufetas. Visi maloniai kviečiami jau dabar rezervuoti sau vietą. Bilietai nuo 4 iki 2 dol. gaunami Dirvoje.

• Inž. J. Jurekūnas, su dukra Ramune, p. Valiukėnienė, Kostas ir Vincas Ramonai praeitą šeštadienį buvo iš Chicagos atvykę į Clevelandą dalyvauti ž. Ramanauskaitės vestuvėse. Svečių buvo iš New Yorko, Bostono, Los Angeles, Kanados ir kitų vietų, viso apie 300.

• Aktorius Vitalis Žukauskas ir dr. Marija Žukauskienė lankėsi Dirvos redakcijoje. V. Žukauskas buvo iškilnių puotos vadovu ž. Ramanauskaitės vestuvėse.

• B. Gediminas ir ponė buvo atskridę iš Los Angeles dalyvauti ž. Ramanauskaitės vestuvėse.

• Lietuvių Teisininkų Draugijos Clevelando skyriaus valdyba rengia Lietuvos nepriklausomybės 50 metų atkūrimo minėjimą š. m. rugsėjo 15 d., 3 v. p. p., teis. Antano ir Veronikos Garmų rezidencijoje, 24584 Chardon Rd.

Programoje bus teis. Antano Gailiūšio paskaita "Lietuvių tautos teisinis kūrybingumas" ir adv. Juliaus Smetonos paskaita "Lietuvos laisvės viltys".

Valdyba maloniai kviečia visus teisininkus su šeimomis bei pažįstamais ir organizacijų atstovus dalyvauti šiam minėjime. Atskiri kvietimai nebus siunčiami.

• Dainininkai, norintieji įstoti į The Cleveland Orchestra Chorus, kuriam vadovauja Clayton H. Krehmiel, tesikreipia į choro raštinę Severance Hall raštu ar tel. 231-7300. Audicijos vyks nuo rugsėjo 15 iki spalio 3 d.

Visi maloniai kviečiami!

1968 m. rugsėjo 28, šeštadienį, 7 v.v.

SLOVĖNŲ AUDITORIJOJE,

6417 St. Clair Avenue, Clevelande

įvyks

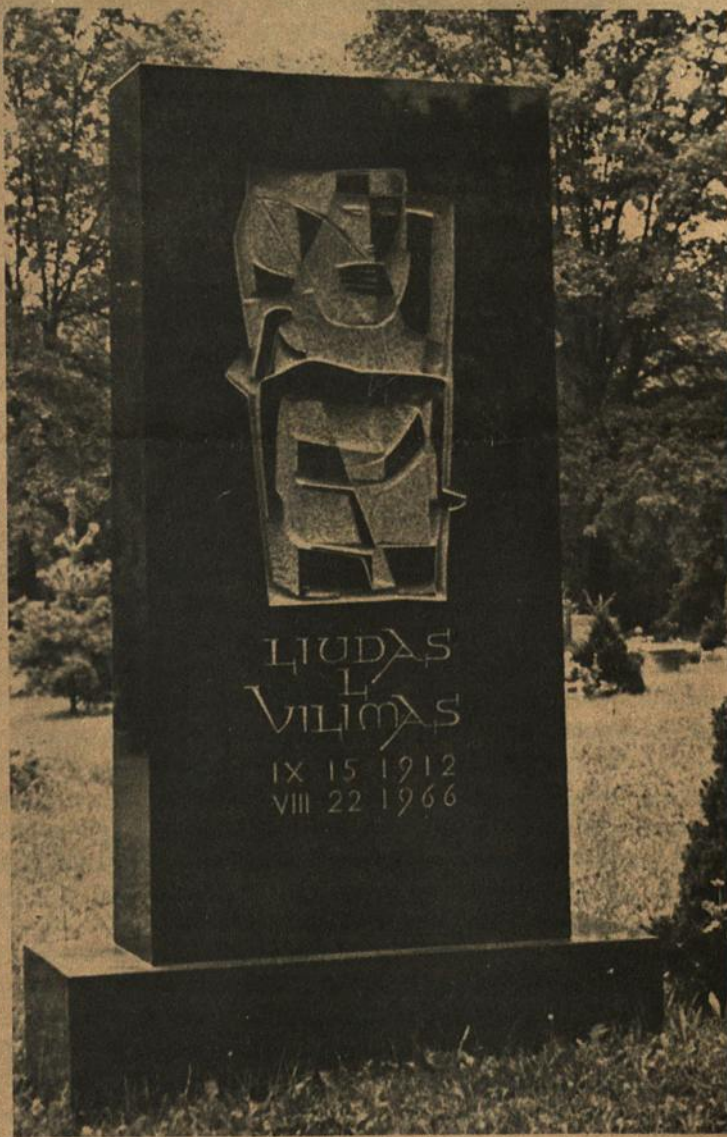
TRADICINIS DIRVOS JAUNŲJŲ DAINININKŲ KONKURSAS -- KONCERTAS

Po koncerto šokiai, grojant geram orkestrui.

Veiks turtingas bufetas.

Bilietai nuo 4 iki 2 dol. jau gaunami Dirvoje.

Slovėnų Auditorijos kieme įrengta aikštė automobiliams pasistatyti, kuria svečiai galės nemokamai naudotis.

Iš juodo marmuro nukaltas paminklas dail. Liudo Vilimo prisiminimui ant jo kapo Chagrin Falls kapinėse. Paminklo projektą paruošė ir išpildė skulptorius Vytautas Kašuba.

V. Pliodžinsko nuotrauka

Rugpjūčio 24 d. Chagrin Falls kapinėse, prie Clevelando, buvo pašventintas ant dail. Liudo Vilimo kapo paminklas, kurį paruošė ir išpildė skulptorius Vytautas Kašuba. Paminką šventino kun. Sugintas. Į šventinimo iškilmes buvo atvykęs iš New Yorko velionies bičiulis rašytojas Antanas Rimydis ir našlės K. Vilimienės brolis dr. Jonas V. Milleris iš Chicagos. Dail. Liudas Vilimas, miręs prieš dvejus metus nuo širdies smūgio, buvo neseniai atsikėlęs į Clevelandą iš Cincinnati ir čia May bendrovėje turėjo aukštą pareigą. Nuotraukoje būrelis lietuvių prie pašventino paminklo. Stovi iš kairės: Velionies sūnus Viktoras, našlė Kotryna Vilimienė, dr. Jonas Milleris su žmona Viktorija ir vaikais, kun. Sugintas, dr. Antanas ir Vladė Butkai, Vytautas ir Stefa Gedgaudai ir Antanas Rimydis.

V. Pliodžinsko nuotrauka

PASIZYMEJUSIŲ PAGERBIMUI PILIEČIŲ BALIUS

Rugsėjo 7 d. Pick-Carter viešbutyje įvyko metinis balius pagerbimui šiais metais ateivius tapusius Amerikos piliečiais. Kasmet būna išrenkami vyrai ir moteris iš šimtų įvairių tautų ateivių.

Trimis paskirais laikotarpiais seniau, tą garbę gavo trys lietuvės: Ona Jokūbaitienė, Ingrida Stasaitė-Bublienė ir Salomėja Knistautienė.

Šių metų moteris laimėjusią tą garbę ir įvairius diplomus ir dovanas buvo estė veikėja Rita Tubelkain. Tarp kitų savo darbų, ji yra Estų kultūrinio darželio sąjungos atstovė visų tautų kultūrinių darželių federacijoje.

Iš vyrų tarpo garbė teko vokiečiui W. Golstarb.

Tarp kitų tautybių, to baltiaus iškilmingumui sudaryti dalyvavo D.L.K. Birutės draugija, Lietuvių būreliui vadovavo Veronika Nagevičienė.

Tas metinės iškilmes ruo-

šia Nationalities Service Center.

Programos pradžioje Amerikos Himną su orkestru giedojo Irena Grigaliūnaitė. Programą vedė rengimo komiteto pirmininkas A. J. Suster.

BALFO SUSIRINKIMAS

Pranešame, kad rugsėjo 15 d., 4 val. 30 min. Lietuvių Klubo apatinėje salėje, Superior Ave. šaukiamas Balfo metinis susirinkimas. Valdyba prašo organizacijas ir visuomenę gausiai dalyvauti.

PARENGIMAI CLEVELANDE

RUGSĖJO 22 D. Lietuvių Diena Nauj. parap. salėje, Rengia LB I ir II apyl. valdybos.

RUGSĖJO 28 D. Dirvos rengiamas jaunųjų talentų vakaras.

SPALIO 5 D. Literatūros vakaras, Rengia L. Enciklopedija.

SPALIO 13 D. Grandinėlės koncertas WHK salėje.

SPALIO 19 D. Lithuanian Village metinis koncertas - balius.

SPALIO 26 D. koncertas, Programą atlieka St. Baras, A. Stempužienė, A. Kuprevičius ir E. Kuprevičiūtė-Bergienė, Rengia JFK-tas.

LAPKRIČIO 9 D. L.V.S. Ramovė rengia kariuomenės šventės minėjimą.

GRUODŽIO 8 D. Partizanės moters paminėjimas, Rengia DLK Birutės d-jos Clevelando skyrius.

GRUODŽIO 31 D. Naujųjų Metų sutikimas Naujosios parapijos salėje, Rengia LB abiejų apyl. valdybos.

• Prieš atnaujinami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokesčių paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

Skaityk ir platink
DIRVĄ

HELP WANTED FEMALE

SEWERS

DOWN-TOWN LOCATION
2 BLOCKS FROM PUBLIC SQUARE C.T.S. BUS LINE TO DOOR. EXPERIENCED PREFERRED. MODERN PLANT & EQUIPMENT.

THE
ENDECO
SPORTSWEAR CO.
310 LAKESIDE AVE., N. W.

MALE & FEMALE

CAREER POSITIONS AVAILABLE NOW AT

Elias Brothers
Family Restaurant

Openings now available
for full time

WAITRESSES
& COOKS

We are a rapidly expanding organization, progressive and able to offer many opportunities for advancement. Must be neat appearing and of good character. Applicants need not be experienced. We will train you. Excellent employee benefits including:

Good Wages
Hospitalization
Profit Sharing
Retirement Plan
Vacation 1-4 Weeks
Life Insurance

5 to 6 day week, days or evenings. Apply 8:30 a.m. — 5 p.m. Monday thru Saturday.

Elias Brothers

Main Office 1623 E. 8 Mile Rd. near Dequindre, Hazel Park or 20716 Mack Ave., Grosse Pointe Woods, Mich.

(93-98)

CHILD CARE. Workers needed in a residential institution for children and adolescents with emotional problems. Professional supervision provided. Couples without dependents preferred. Single men and women also considered. Further information obtained by contacting Mason Scholl, Taylor Children's Home, P. O. Box 1164, Racine, Wisconsin 53405. (92-94)

HELP WANTED MALE

CHEMICAL RUBBER PRODUCTS — Beacon, New York, a division of the Richardson Company, has an immediate opening for a Production Supervisor with substantial experience in rubber milling, calendaring, and compounding. Must be able to work second shift. Excellent benefits. Please send resumes with current earning level to J. E. Laitta, Personnel Manager, Chemical Rubber Products, 579 South Avenue, Beacon, New York, or telephone 914-831-2800. (An Equal Opportunity Employer)

CHAMPIONSHIP GAME!

CLEVELAND
STOKERS
FOOTBALL
(SOCCER)
at the Stadium

WED. SEPT. 11, 8 PM

CLEVELAND
VS
WINNER OF
ATLANTIC DIVISION
(Atlanta or Washington)

BLEACHER SEATS \$1.00
ALL LOWER DECK \$3.00
UPPER BOXES \$5.00

Tickets on sale at the Stadium
Or at Richman Bros.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

TARĖSI DIRVOS REIKALAIŠ

Inž. J. Jurekūnas, praeitą sekmadienį lankydamasis Clevelande, turėjo pasitarimą Dirvos reikalais su Vilties Draugijos pirmininku A. Laikūnu, Dirvos reikalų vedėju K. S. Karpium ir redaktoriu Vytautu Gedgaudu.

• Inž. J. Jurekūnas, Tautinių Namų Chicagoje pirmininkas ir T. Blinstrubas, ALT S-gos pirmininkas atsiuntė po 100 dolerių, pakeldami savo įnašus Vilties Draugijoje.

• Edvardas Stepas atsiuntęs 25 dolerius, Vilties

inašo padidimui, rašo: "Kadangi Dirvai reikia skubios finansinės paramos, šiuo prašau priimti mano \$25.00 čekį".

Ed. Stepui už paramą nuoširdžiai dėkojame.

• Inž. A. Pautienis savo įnašą Vilties Draugijai pakėlė iki šimto dolerių.

• Česlovas Gedgaudas, iš Los Angeles, kurio serija straipsnių "Lietuvių tautos kilmės beiškant" dabar spausdinama Dirvoje, laikraščiu paremti atsiuntė 10 dolerių auką. Nuoširdus ačiū!

• "Vergijos Kryžkeliose" knygos ištrauką praei-

tame numeryje spausdinant, buvo pažymėta, kad šiai Sibiro kankinės Stefanijos Rūkienės knygai įžangą parašė Lietuvos Nepriklausomybės pirminkė Emilija Čekienė. Turėjo būti Lietuvos Nepriklausomybės Fondo pirmininkė Emilija Čekienė. Atsiprašome.

LIETUVOS DIPLOMATINĖS TARYBOS PASITARIMAI NEW YORKE

Lietuvos Diplomatinės Tarybos pasitarimai New Yorke, kuriuos pirmininkauja dr. P. Daužvardis, A. Simutis, J. Žmuidzinas ir Pasiuntinybės prie Šv. Sosto pirmasis sekretorius S. Lozoraitis, Jr., atvykę į P. L. Bendruomenės Trečiąjį Seimą New Yorke, ta proga min. Lozoraitis kvietimu turėjo eilę pasitarimų.

Buvo pasikeista informacijomis ir nuomonėmis apie Lietuvos nepriklausomybės atstatymo bylos dabartinę padėtį ir Diplomatinės Tarybos veiklą ryšiumi su tarptautiniais įvykiais. Be to, buvo apsvaistinti konsulariniai ir kiti Diplomatinės Tarybos liečiantieji klausimai.

Rugsėjo 1 dieną įvykusiame pasitarime dalyvavo taip pat Pasiuntinybės Washingtono atstovė dr. S. A. Bačkaitė, atvykęs į P.L.B. Seimą.

Pasitarimo dalyviai išreiškė pasitenkinimą sklandžiais bendradarbiavimais santykiais tarp Diplomatinės Tarybos, Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto, Lietuvos Laisvės Komiteto, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės ir Amerikos Lietuvių Tarybos.

RODYS FILMĄ APIE A. SMETONĄ

Šiame rengiant a. a. Antano Olio, 10 metų mirties minėjimą, kai kurie ALT S-gos skyriai pasikvietė K. S. Karpių padaryti pranešimą apie tą žymų mūsų gyvenime asmenį. Ta proga bus parodyta ir a. a. Prezidento Antano Smetonos filmas, pirmojo dalyje jo apsilankymas 1941 m. Clevelande ir antrojo dalyje laidojimas 1944 m.

ALT S-gos Detroito skyrius minėjimą rengia šeštadienį, rugsėjo 29 d. K. S. Karpius parodys Lietuvių Kultūrinio Darželio Clevelande filmą.

ALT S-gos Rochesterio skyrius tam tikslui rengia vakarą šeštadienį, spalio 5 d. Bus rodoma Lietuvių Darželio ir Prezidento A. Smetonos filmas.

Kadangi 1969 m. sausio mėnesį sueina 25 metai nuo Prezidento Antano Smetonos mirties, ir tose pačiose kolonijose K. S. Karpius nesilankys antru kartu, partina skaitytojams pamatyti istorinį filmą apie Lietuvos Prezidentą, kuris Clevelande mirė 1944 metų pradžioje.

55-jo Liet. Vyčių Seimo atstovai rugpjūčio 25 d. padeda vainiką prie Laisvės Varpo Philadelphijoje, atminimui žuvusių už Lietuvos ir JAV laisvę. Iš kairės: kun. J. Jutkevičius, St. Volkevičiūtė, J. Janulaitis, dr. J. Stukas.

55-jo L. Vyčių Seimo dalyviai žygiuoja prie Laisvės Varpo Philadelphijoje rugpjūčio 25 d. V. Gruzdzio nuotrauka

OMAHOJE MIRĖ JONAS ČESNA

Jonas Česna, Alės Rūtos romano mecenatas, rastas miręs savo namuose. Velionis buvo 50 m. amžiaus ir paskutinę eilę savo gyvenimo metų praleido kankinamas įvairaus pobūdžio ligų.

• Žurn. Jeronimas Cicėnas su šeima persikėlė į Sioux City, Iowa, kur žmona ir toliau dirba (užsidačius Armour ir Co. skerdyklai OMAHOJE) tos pačios bendrovės skerdykloje.

• Konstancija Pėstininkaitė, 72 metų amžiaus viengūnė, rasta nužudyta prie gatvės esančiame krūmyne.

• Omahos lietuvių choras "Rambynas" dėl įvairių įmonių užsidarymo bus bene labiausiai šiais metais nukentėjęs. Jauniausiųjų narių vedybos taip pat retina choro eiles. Darbų netekę ir naujai susituokę dažnai išsikelia kitur.

Paskutiniuoju laiku choras vėl netenka vos prieš kelius metus iš Lietuvos atvykusios stud. Laisvutės Rukaitės, kuri išteka už armijos majoro. (vš)

NEW JERSEY LIETUVIŲ VEIKLA

New Jersey Lietuvių Taryba turi savo atstovą Baltic Appeal to the United Nations (BATUN'e) dėl bendros veiklos su latviais ir estais.

Kad veikla būtų sėkmingesnė, paskutiniu laiku rašomi laišškai visoms valstyboms turinčioms savo ambasadorius prie JT. Jau paruošė ir išsiuntė 112 laiškų ir gavo 15 atsakymų iš įvairių valstybių su pažadais užtarti Baltijos valstybės per savo ambasadorius prie Jungtinių Tautų, kuomet Baltijos valstybių klausimas bus iškeltas.

Apie BATUN'o veiklą jau pirmiau buvo plačiai rašyta lietuvių spaudoje. Būtu labai gerai, kad daugiau lietuvių įsijungtų į BATUN veiklą nariais ir prisidėtų darbu, ypač laiškų rašyme Jungtinių Tautų nariams.

New Jersey lietuvių taryba, rugpjūčio 28 d. buvo sukvietus lietuvių visuotinę suvažiavimą pasitarimui dėl geresnio pasiruošimo spalio 6 d. parengimui — Cultural Festival, Trentone. Suvažiavimo dalyviai nutarė, kad spalio 6 d. pa-

rengimui reikalinga dėti visas galimas pastangas, kad jis būtų sėkmingas ir dėl geresnio pasiruošimo nutarė susirinkti į antrą pasitarimą rugsėjo 11 d., 7:30 v. v., lietuvių parapijos salėje, Newark, N. J.

Atskiri kvietimai nebus siunčiami. Dalyvaukime visi — Lietuvos laisvinimo reikalai yra visų lietuvių reikalas. BUS NEPAPRASA TA PROGRAMA. Įėjimas tikiai \$1.00.

A. S. Trečiokas

DETROIT

RUDENINĖ IŠKYLA

ALT S-gos Detroito skyrius rengia narių ir bičiulių su šeimomis rudeninę iškylą rugsėjo 15 d., sekmadienį, p.p. W. J. Adamsų vasaros rezidencijoje prie Tip-sico ežero. Į iškylą galima važiuoti iš pat ryto, nors oficialiai pradėsime 12 val. Graži gamtos aplinka, malonūs šeiminkai, atsilankiusius jaukiai nuteiks.

Šioje iškyloje bus paminėta Tautos šventės prasmė. Paskaitą skaityti pakviestas rašytojas Vytautas Alantas.

Iškyloje bus galima gauti kavos ir minkštųjų gėrimų. Užkandos reikia jau pasirūpinti patiems. Būtų gerai jei važiuojantieji į iškylą atsivežtų vieną kitą kėdę patogiau atsistoti.

Maloniai kviečiame visus šioje iškyloje dalyvauti ir maloniai praleisti keletą valandų gamtoje. Lyjant, p. p. Adamsai leis pasinaudoti jaukiomis patalpomis.

• Antano Olio pagerbimą minėjimą, ALT S-gos Detroito skyrius rengia rugsėjo 29 d. Lietuvių Namuose. Smulkesnė programa bus paskelbta vėliau. Savo turiniu ir menine dailimi bus ypač įdomi, išgarsime Lietuvos šviesos Keliu kantatą, skirtą lietuviui mokytojui pagerbti.

A. Musteikis

OLIENĖS PADĖKA

Antano Olio 10 metų mirties minėjimas įvyko rugpjūčio 24 d. Jaunimo Centro salėje. Šia proga noriu pareikšti savo padėką minėjimo rengėjams ir programos dalyviams. Nuoširdžiai dėkoju Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkui didžiai gerb. T. Blinstrubui už jo brangų sumanymą ir atsišaukimą į visus Sąjungos skyrius paminėti a. a. Antano Olio 10 metų mirties sukaktį;

Dėkoju Dr. S. Biežiui ir Ponai dėl sušaukto pirmo pasitarimo tam reikalui;

Dėkoju Chicago ALT S-gos skyriui, jo pirm. gerb. Petrui Vebrai, kuriam teko daug darbo ir rūpesčio rengiant šį minėjimą. Širdingiausiai dėkoju skyriaus moterims, ypač ponios Rudokienei ir Matutienei, jos tikrai daug pasiaukoję pagamindamos užkandžių tokiam karštame ore;

Dėkoju ilgamečiui draugui ir velionio bendradarbiui adv. Antanui Lapinskui už pasakytą pagrindinę kalbą;

Dėkoju komp. Dariui Lapinskui už gražią rūpestingai suruoštą meninę programą. Taip pat dėkoju programos dalyviams, solistei D. Zakaraitėi, panelei V. Ruibytei ir p. Valkiūnui;

Dėkoju Draugui, Naujienoms, Sandarai, Dirvai, Laisvajai Lietuvai už raštų talpinimą apie a. a. Antano Olio veiklą. Esu giliai dėkinga rašytojams gerb. ponams V. Kasniūnui, p. Dirkiui, K. S. Karpiui, J. Jurevičiui, J. Janušaičiui, anksčiau rašiusiems, prof. J. Puzinui ir poniai E. Čekienei, kurie savo straipsniais lietuvių spaudoje išryškino a. a. Antano Olio asmenį;

Dėkoju Margučio visam štabui už visokią pagalbą ir už paaukotą dalį savo radijo programos rugpjūčio 23 d. Antano Olio pagarbai;

Dėkoju dukrai Janinai Bartuškienei ir jos šeimai už užsakytas šv. Mišias ir už gėles prie kapo.

Širdingiausias ačiū visiems atsilankiusiems į minėjimą.

Su dėkingumu ir pagarba jums visiems

Veronika Olienė

A. A.

STASIUI ŠIAUČIŪNUI

mirus, jo broliui JONUI ŠIAUČIŪNUI ir šeimai reiškiamame nuoširdžią užuojautą

Kazys ir Jonė Karaliai

Lietuvoje mirus

ONAI MICKEVIČIENEI,

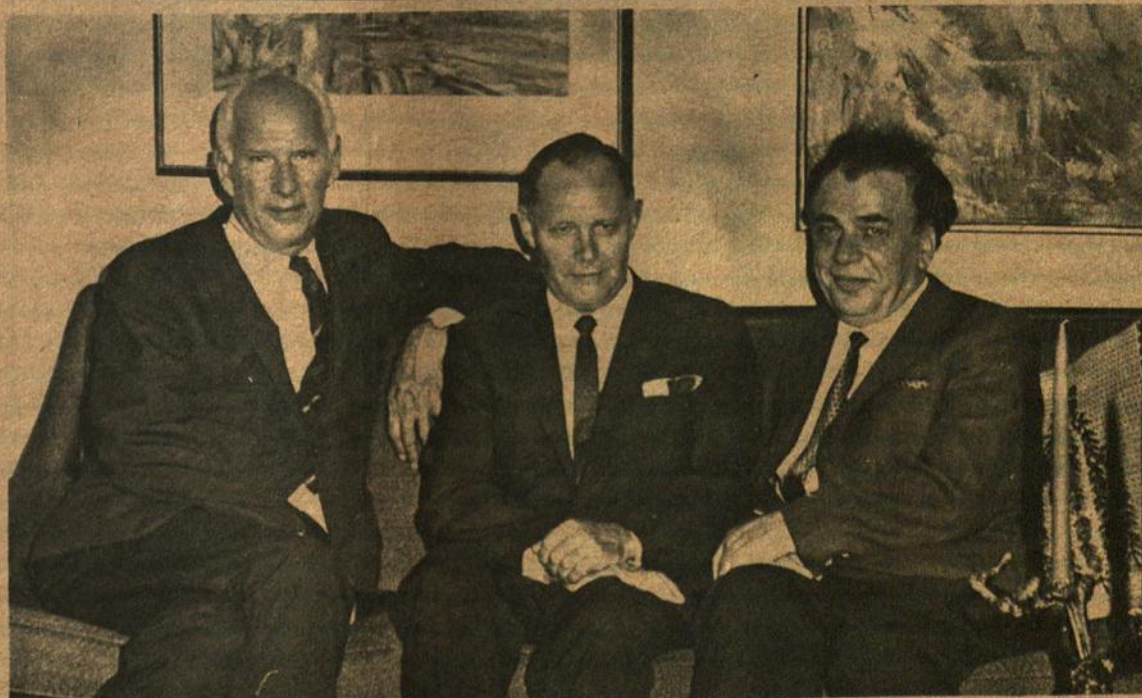
mano senelei, liūdžiu su mano mylimu tėveliu Dr. PRANU MICKEVIČIUM —

Jolanda

KUN. VLADUI GORUI

staiga mirus, jo sesutei MARYTEI GORAITEI nuoširdžią užuojautą reiškia ir kartu liūdi

Antanas Jankauskas ir šeima

V. Gruzdis ALTS-gos Philadelphijos skyr. pirm. lankėsi Bostone pasitarti dėl daileio žodžio vakaro rengimo Philadelphijoje, iš kairės: St. Santvaras, V. Gruzdis, Ant. Gustaitis.